

În *Viața lui Crassus*, 2, 4, Ziegler citește, cu N, και βουλόμενος [Sulla] ὅτι πλείστοις και κρατίστοις προσομόρῳσθαι τὸ ἄγος «și voind să infiereze pe cit mai mulți și mai puternici cu infamia crimei», contra lui Y, care are lecțiunea ἀκρατήτοις. Nu se poate ști care a fost exact gndirea lui Plutarh în acest pasaj. În orice caz lecțiunea ἀκρατήτοις «nestăpînîți» este mai ispititoare decît κρατίστοις, de vreme ce Sylla nu dorea nimicirea aristocrației influente ci a adversarilor săi neimblînziți și nestăpînîți. Ziegler citește cu N (UA =) Y, în *Viața lui Alcibiade*, 3, 4 ἀλόους δὲ φυσῶντος ἀνθρώπου στόματι, «a unui om care suflă cu gura în flaut» pe cînd Hartman suprimă cuvîntul στόματι «gură». Plutarh voia să arate deformitatea pe care o imprimă feței cel care cîntă din flaut, deci cuvîntul στόματι atrage și mai mult atenția, concretizînd ideea. Așadar Ziegler are dreptate cînd respectă lecțiunea lui N.

În *Viața lui Demostene*, 3, 2, citim fraza următoare: Ἄλλὰ γὰρ ἴσως, εἰ πάντως ἦν τὸ «γνώθι σεαυτὸν» ἔχειν πρόχειρον, οὐκ ἂν ἐδόκει τὸ πρόσταγμα θεῖον εἶναι «Dar, firește, poate că, dacă oricui i-ar fi venit în minte expresia «cunoaște-te pe tine însuși», porunca n-ar fi părut că este divină». U dă τὸ πρόσταγμα, iar N πρᾶγμα.

Deci, dacă am citi cu N, ar însemna că traducerea ar suna: ... «lucrul n-ar mai fi părut că este de origine divină». Ziegler a ales, în chip judicios, lecțiunea τὸ πρόσταγμα, redată de U, de vreme ce πρᾶγμα ar schimba cu totul sensul, înțelegîndu-se că cunoașterea de sine este un lucru divin, ceea ce în nici un caz n-a putut înțelege Plutarh.

Un pasaj interesant îl găsim, de asemenea în *Viața lui Demostene*, 11, 1 unde este vorba despre eforturile făcute de orator, în tinerețe, spre a-și corecta defectele de vorbire. Plutarh istorisește că Demostene își exercita vocea Ἐν τοῖς δρόμοις και ταῖς πρὸς τὰ σιμᾶ ἀναβάσει διαλεγόμενος και λόγους τινας ἢ στίχους ἅμα τῷ πνεύματι πυκνουμένῳ προφερόμενος «discutînd în timp ce alerga și urca pante, și pronunțînd unele cuvinte și versuri dintr-o singură respirație». Contradicția manuscriselor are de obiect cuvintele πρὸς τὰ σιμᾶ, pe care le dă Y și le acceptă Ziegler. U dă însă lecțiunea πρὸς τάσιν «cu încordare» ceea ce se potrivește mai puțin cu precizia pe care o cere contextul de față. N are lecțiunea πρὸς στάσιν «pe ton de revoltă», ceea ce, de asemenea, este prea departe de context. Dimpotrivă precizarea lui U că Demostene urcă pe coaste este și firească și potrivită cu contextul și Ziegler s-a condus după bunul simț cînd a ales-o.

Socotim că exemplele de mai sus sînt îndeajuns spre a ilustra constatarea că eclecticismul lui Ziegler a adoptat, în cea mai mare parte a cazurilor, lecțiunile sugerate de logică, de bunul simț și de verosimilitate, ceea ce n-ar fi izbutit să facă, dacă s-ar fi ținut strîns numai de un singur codice.

Este plăcut să reamintim faptul, îndeobște cunoscut cînd este vorba de colecția Teubner, că volumul de față se prezintă în condiții tehnice admirabile.

(N. I. Barbu)

1. *Corpus fabularum Aesopicarum*, volumen prius. Fabulae Aesopicae soluta oratione conscriptae. Edidit Augustus Hausrath. Fasciculus prior Editio stereotypa editionis prioris (MCMXL). Addenda et corrigenda ex ipsius editoris ad fasc. 1 annotationibus excerpta et collecta ab H. Haas, Teubner, Lipsiae, 1957, XXXVI + 208 + 6 p.
2. *Corpus fabularum Aesopicarum*, volumen prius. Fabulae Aesopicae soluta oratione conscriptae. Edidit August Hausrath. Fasciculus alter. Indices ad fasc. 1 et 2 adiecti H. Haas. Editionem alteram curavit Herbert Hunger, Teubner, Lipsiae, 1959, XX + 351 p.

La începutul secolului al XX-lea, un colectiv de savanți, format din: O. Crusius, P. Knoell, P. Marc și A. Hausrath, a început să lucreze la alcătuirea unei ediții critice a unui Corpus de fabule esopice, care urma să cuprindă fabule esopice în proză și în versuri, precum și așa-numita *paraphrasis Bodleiana* și *Vita Aesopi*. Evenimentele politice și moartea colaboratorilor lui Hausrath au împiedicat terminarea lucrării și publicarea întregului Corpus. De aceea, până în prezent nu au putut apărea decât fasciculele 1 și 2 din volumul I. Aceste fascicule cuprind fabulele esopice în proză, transmise de manuscrise și diferiți autori.

Fascicula 1 este o reeditare a textului publicat în 1940. Prefața, scrisă de A. Hausrath în 1939, reprezintă un rezumat al unui studiu (*Aesop, Geschichte der handschriftlich überlieferten griechischen Fabelsammlungen*), pe care, din cauza evenimentelor, autorul nu l-a mai putut publica. Autorul prezintă culegerile de fabule esopice, cu istoricul lor, cu problemele de stil pe care le ridică. În continuare, enumeră manuscrisele folosite pentru fiecare culegere, menționând persoanele care au făcut colaționarea, cu aprecieri critice asupra colaționării.

A. Hausrath arată că, în unele cazuri, a lăsat neschimbate textele stabilite de editorii precedenți, altelei le-a adus unele modificări sau a făcut el însuși colaționarea manuscriselor. A folosit adesea manuscrise mai puțin cunoscute, alegând fabulele care i s-au părut că se apropie cel mai mult de forma inițială.

Într-un alt capitol al prefeței tratează despre fabulele esopice cunoscute din alte izvoare decât manuscrisele.

În interiorul corpusului, fabulele sînt așezate în ordinea alfabetică, sînt numerotate și poartă titluri. Sub titlu, în paranteză, e indicat numărul de ordine al fabulei respective din alte ediții moderne (Halm, Chambry). Sînt reproduse mai multe variante ale aceleiași fabule, care aparțin diferitelor culegeri și manuscrise. Culegerea este indicată în dreptul fiecărei fabule, pe margine, prin cifre romane.

Fascicula 2 a fost relipărită după ediția I din 1942 a aceleiași fascicule. Într-o scurtă prefață, noul editor, H. Hunger, arată că, din motive de economie, nu a putut aduce prea multe modificări acestei ediții. A corectat unele greșeli de tipar, de scriere.

Găsim, totuși, și ceva nou față de prima ediție. H. Hunger a adăugat patru fragmente de fabule din papyrusul editat de C. H. Roberts în 1938, în *Catalogue of the Greek and Latin Papyri* (în the John Rylands Library), vol. 3, precum și două texte stabilite de Dion Chrysostomos pentru ultimul din cele patru fragmente.

O altă noutate o constituie faptul că, pentru completarea aparatului critic, editorul a folosit și ediția recentă a lui B. E. Perry (*Aesopica*, vol. I, Urbana, 1952). În *Addenda ex apparatu critico editionis Perryanae notanda*, menționează mai multe lecțiuni ale manuscriselor mai bune, care nu fuseseră consemnate pînă acum în ediția Teubner, toate pasajele în care Perry a urmat lecțiunile manuscriselor și care nu se găsesc în aparatul critic al ediției de față. Din păcate, însă, acolo unde există contradicții între adnotările ediției Perry și cele ale ediției Teubner, autorul nu s-a putut pronunța în favoarea unei ediții sau a alteia, întrucît nu a avut la îndemînă manuscrisele.

Fascicula se încheie cu un indice de nume proprii, urmat de un *Index verborum*, care cuprinde toate părțile de vorbire, afară de articole și de particulele și adverbele enclitice. În sfîrșit, ca supliment, apare un indice special pentru fragmentele din papyrusul editat de Roberts.

Alcătuirea cu grijă, mult mai cuprinzătoare decât unele ediții precedente (Halm, de pildă), oferind cercetătorilor unele texte rar editate, precum și posibilitatea studierii paralele a fabulelor esopice din diferite culegeri, noua ediție Teubner a Corpusului de fabule esopice este binevenită.

(Janina Vilan)